

67

ISSN C 500-8735

LEPO mesto®

glasilo Turističnega društva Celje 67 / leto XLII / številka 2 / december 2002

**Turizem je poslovna
priložnost in izziv**

Intervju z županom Mestne občine Celje
Bojanom Šrotom

"Celjani"

srednjeveška skupina

**Celje in njegov
zgodovinski spomin**

Turizem v mestih

**Zlata vrtnica
in metla 2002**

**Rimsko Celje -
nova arheološka spoznanja**

Kazalo

Uvodnik	3
Voščilo	4
(Zopet) Nova strategija slovenskega turizma	4
Turizem v mestih	5
Turizem je poslovna priložnost in izziv	6
Nekaj podatkov o turističnem obisku Celja v letu 2002	9
Pod zvezdami Celjanov 2002	10
"Celjani" - srednjeveška skupina	13
Zlata vrtnica in metla 2002	14
Rimsko Celje - nova arheološka spoznanja	18
Pokrajinski muzej bogatejši za slike dveh pomembnih Celjanov	22
Ostali smo brez Zamorca	23
K razstavi "Jaslice" v Pokrajinskem muzeju v Celju	24
Nova študija o grofih Celjskih na knjižnih policah	25
Celje in njegov zgodovinski spomin	26
Nekaj zanimivosti o celjskem turizmu iz časa med obema svetovnjima vojnama	28
Tribuna TDC	29
e-mail Janeza Grdoviča	30

67

ISSN C 500-8735[®]
LEPO mesto

glasilo Turističnega društva Celje 67 / leto XLII / številka 2 / december 2002

Kolofon

Glavni urednik / **Matija Golner**

Uredniški odbor / **Matija Golner, Branko Goropevšek, Aleš Stopar**

Lektoriranje / **Greta Jenček**

Oblikovanje / **Matija Golner**

Fotografija / **Matija Golner**

Fotografija naslovnice / **kip cesarja, 2. stol. n. š., dvorišče knezjega dvora, foto arhiv ZVNKD Celje**

Priprava za tisk / **Scanart Vojnik**

Tisk / **EMS Celje**

Naklada / **600 izvodov**

Založilo / **Turistično društvo Celje, Krekov trg 4, 3000 Celje**

tel: **03 492 6920**, fax: **03 492 6921**

E-mail: **turist.celje@siol.net**

Http://**www.td-celje.si**

TURISTIČNO / DRUŠTVO / CELJE
USTANOVljENO
1871

Uvodnik

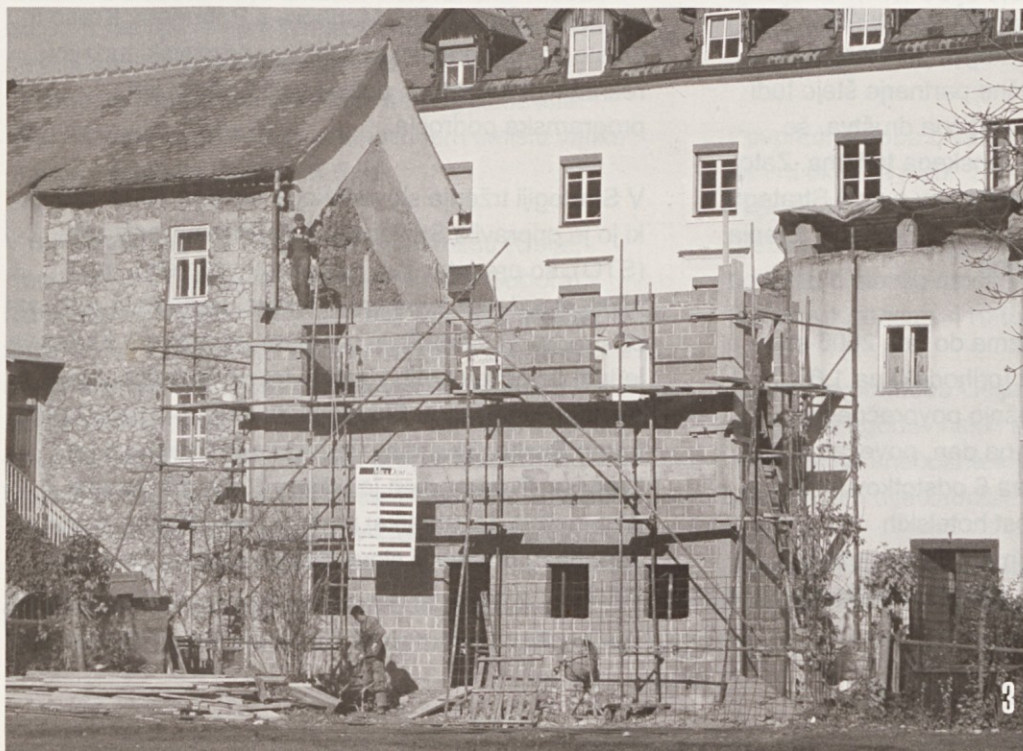
Matija Golner

Prireditev Zlata vrtnica in metla 2002 je za nami. Morda je še najbolj zgovorno dejstvo, da prav vrtnica in metla nista bili podeljeni. To pravzaprav veliko pove o stanju in urejenosti našega mesta. Gre celo tako daleč, da lahko posamezniki kar podrejo srednjeveško mestno obzidje, da bi zgradili nov objekt, ki bi segal celo preko tako z zakoni kot z institucijami varovane zgodovinske, kulturne in stavbne dediščine. Stroka in pristojni organi - izigrani - pa enostavno molče. Imam občutek, kot da smo se tisti, ki na tem in sorodnih področjih delujemo, kar nekako vdali v usodo, in čakamo, kaj bo naslednje. Veliko težkih besed in razburjenja ponavadi ostane za varnimi štirimi stenami in ne dosežejo tistega, ki so mu namenjene. Prav tako ni odziva javnosti, civilne pobude, ki bi komentirala te in podobne zadeve.

Zato ostaja Turistično društvo Celje tudi preko svojega glasila Lepo mesto (kot je bilo v vsej 40-letni zgodovini glasila) še naprej tisti glasnik, ki trka na vest in zavest Celja, njegovih prebivalcev in prebivalcev, in s tem, upam, vsaj malo pripomore k dvigu kolektivne zavesti.

V pričujoči, 67 številki Lepega mesta, smo vam pripravili obilo zanimivega branja, predvsem takšnega, za katerega smo prepričani, da ne bi smelo iti v pozabo. Prav tako vam predstavljamo najrazličnejše poglede in razmišljanja, ter nenazadnje vas, naši dragi člani in bralci Lepega mesta, seznanjamo z delovanjem našega društva.

V želji da bi se družili tudi v novem letu 2003, vas lepo pozdravljam.

**Gre celo tako daleč,
da lahko
posamezniki kar
podrejo
srednjeveško mestno
obzidje, da bi zgradili
nov objekt, ki bi
segal celo preko tako
z zakoni kot z
institucijami
varovane
zgodovinske,
kulturne in stavbne
dediščine.**

Aleš Stopar,
predsednik

Voščilo

Božični in novoletni prazniki so zagotovo med najbolj priljubljenimi prazniki. Gruden, zadnji mesec leta, je čas pritajenega sanjarjenja in hrepenenja, čas čarobnih pričakovanj in pristrčnih obdarovanj. Vsekakor je pa tudi čas, ko se zazremo nazaj in ugotavljamo, kaj smo v preteklem letu postorili in kako, kaj smo izpustili in kaj moramo v prihajajočem letu popraviti oziroma izboljšati. Prepričan sem, da smo naše delo, kljub manjšim težavam, ki se jim ne da vedno povsem izogniti, zadovoljivo opravili. Izpeljali smo vse naše tradicionalne akcije, nekaj manjših pa smo si na novo zamislili. Sicer pa, ocenjevali nas bodo naši člani, pa tudi drugi.

Naj se ob tej priložnosti zahvalim vsem članom upravnega in nadzornega odbora, članom častnega razsodišča in seveda vsem članom društva, ki so pripomogli k uspešnemu delu, ter vsem voščim zdravo, spokojno in zadovoljno Novo leto.

Ludvik Rebeušek

(Zopet) Nova strategija slovenskega turizma

Ministrstvo za gospodarstvo je pripravilo, vlada RS pa letos julija sprejela novo Strategijo slovenskega turizma za obdobje 2002 - 2006, s katero želi Slovenija postati v naslednjih desetih letih razvita turistična država z raznovrstno in konkurenčno turistično ponudbo. Poseben pomen daje nova strategija partnerstvu v slovenskem turizmu. Med ključne partnerje šteje tudi Turistično zvezo Slovenije in turistična društva, še posebej v Strategiji trženja slovenskega turizma. Zato na kratko nekaj informativnih podatkov o novi Strategiji slovenskega turizma 2002 - 2006 in o Strategiji trženja slovenskega turizma 2003 - 2006.

Strateški cilji slovenskega turizma do leta 2006 so: povečati letni turistični promet (prihodek) na 1,6 milijarde evrov, povečati potrošnjo povprečnega hotelskega gosta na 80 evrov na dan, povečati povprečno število prenočitev za 6 odstotkov letno, povečati povprečno zasedenost hotelskih prenočitvenih kapacitet na najmanj 50 odstotkov, povečati hotelsko ponudbo za 2500 postelj (4-5

zvezdic) v razvitih turističnih krajih. Na novo so opredeljena temeljna razvojna področja slovenskega turizma: zdraviliški turizem, igrallyno zabavišni turizem in poslovni turizem kot produktna področja; turistična območja Julijskih Alp, Maribora s Pohorjem, Krasa in Obale kot geografska področja; podeželski turizem, rekreativni turizem in doživljajski turizem kot programska področja.

V Strategiji trženja slovenskega turizma 2003 - 2006, ki jo je pripravila Slovenska turistična organizacija (STO), so predstavljeni partnerski programi, med njimi: standardni osnovni program, partnerski program pri promociji, partnerski program pri razvoju. Zanimiva je tudi določitev petih ključnih trgov: Nemčija, Italija, Avstrija, Hrvaška in Slovenija ter petih perspektivnih trgov: Rusija, Skandinavija, Velika Britanija, Izrael, Francija. Predstavljen je sistem blagovnih znamk v promociji in še marsikaj novega (v kolikor bo dovolj denarja) v promociji slovenskega turizma že v letu 2003.

Muzejski trg ali divje parkirišče?

Turizem v mestih

Ludvik Rebeušek

Pred šestimi leti (20. novembra 1996) je naše društvo, skupaj s Turistično zvezo Slovenije in Mestno občino Celje, pripravilo v Narodnem domu v Celju posvet »turistična društvena dejavnost v mestih«. Na posvetu smo opozorili na posebnosti turizma in specifičnosti delovanja turističnih društev v mestih. Od takrat se je turizem v slovenskih mestih različno razvijal in spreminjal. Po delitvi občine Celje na štiri občine je problematika razvoja mestnega turizma za Mestno občino Celje še bolj izostrena. Med slovenskimi mesti so v turističnem smislu velike razlike, ugotavlja Danica Zorko.¹

V primerjavi med izbranimi devetimi mesti (Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Postojna) nas seveda zanima položaj (rating) našega mesta. Navedenih devet mest je v letu 2001 prispevalo k celotnemu slovenskemu turističnemu prometu 18,3% v deležu gostov in 10,6% v deležu vseh prenočitev. Razen v Murski Soboti, je bilo v vseh ostalih mestih v letu 2001 več tujih kot domačih gostov. V Celju 70,9:29,1%.

Za stacionarni turizem je pomemben podatek o zasedenosti turističnih ležišč. Povprečna zasedenost

teh ležišč je bila v Sloveniji 89 dni, v devetih mestih 87 dni. Celje je bilo s 95 dnevi nad slovenskim in mestnim povprečjem, za Mariborom s 106 dnevi in Ljubljano s 104 dnevi. Vse pa je izredno prehitela nova Gorica s 199 dnevi! Devet mest ima 10,9% vseh slovenskih turističnih prenočitvenih zmogljivosti, Ljubljana 4,7%, Celje 0,3%. Ljubljanski delež vseh turističnih prenočitev v Sloveniji je bil 5,5%, celjski 0,3%.

Povprečna doba bivanja turistov se v mestih že nekaj let vrti okoli dva dni, z manjšimi razlikami pri domačih in pri tujih turistih. Celje je zajeto v tem povprečju. Slabše pa se je celjski turizem odrezal v primerjalnem podatku o številu turistov na sto prebivalcev. Rekord ima Nova Gorica s 410 turisti, Ljubljana 76, Celje 32.

Turistična ponudba Celja mora biti čimbolj raznovrstna mešanica zgodovinskih in sedanjih zanimivosti, da bo privabila še »neodkrite« potencialne obiskovalce in jih skušala čim dlje zadržati v našem mestu.

¹Danica Zorko, Prispevek mest k slovenskemu turizmu, Lipov list št.10, letnik 44, stran 276-277, Ljubljana, oktober 2002.

Turizem je poslovna priložnost in izziv

Intervju z županom Mestne občine Celje
Bojanom Šrotom

Greta Jenček
Foto: Gregor Katič

Bojan Šrot rad s ponosom poudari, da je Celjan. Pa tudi to, da se mnogo bolje kot v vlogi turističnega delavca počuti kot turist. Rad posedi v družbi v kakšnem od lokalov v Celju in se strinja, da jih je v mestu premalo. Želi si, da bi se življenje v mestu še bolj preselilo na ulice. Prepričan je, da celjski gostinski in turistični delavci premalo izkoristijo poslovne priložnosti, ki jih mesto ponuja. Ob ponovni izvolitvi smo ga povabili na pogovor.

LM: Ali se Vam zdi Celje turistom prijazno mesto?

Moja splošna ocena je, da je Celje turistom prijazno mesto, čeprav seveda še veliko stvari manjka, da bi bilo še prijaznejše. Naj omenim samo eno malenkost parkirni listki, ki so še vedno samo v slovenskem jeziku, tako da jih tujci zagotovo ne razumejo. Sicer pa se mi zdi bolj pomembno to, da ni le prijazno mesto, temveč da je predvsem zanimivo mesto. Jaz mislim, da je mesto lepo urejeno, razen nekaterih črnih točk, ki marsikoga v Celju žulijo, tudi mene. Na primer Cankarjeva ulica, kjer so hiše z lepimi fasadami v zasebni lasti, pa se tudi lastniki ne potrudijo dovolj, da bi te fasade obnovili. Prepričan sem, da bi to bila lahko še ena krasna ulica v Celju, tako kot so to Stanetova, Prešernova. V glavnem so te hiše če govorimo o fasadah urejene, tudi praznih lokalov praktično ni več.

LM: Kam pa bi vi v Celju peljali nekoliko zahtevnejšega gosta?

Zdi se mi prav, da ga odpelješ v muzeja, oba sta zelo zanimiva. Potem bi ga povabil, da posesti v katerem od lokalov in popije kavo, čeprav pravim, da jih je v mestnem jedru premalo. Sploh Stanetova kar kliče po tem, da bi bilo tam več manjših lokalov, kjer bi ob prvih sončnih žarkih ven postavili mize in stole. Tako bi se življenje in dogajanje nekako bolj preneslo na ulice.

LM: Gotovo se strinjate, da mestno jedro izumira tudi na račun trgovskih središč, ki rastejo na obrobju mesta. Zdaj se je iz središča preselil tudi kino. Kako vendarle ohraniti center mesta pri življenju?

Funkcijo župana razumem tako, da skrbim za to, da je celo mesto živahno, ne zgolj majhen del, ki ga predstavlja staro mestno jedro. Res pa je, da smo na to nekako intimno vezani vsi Celjani. Mislim, da se nič kaj bistveno ne spreminja, vsaj v zadnjih nekaj letih, odkar sem sam bolj pozoren na to. Res pa je, da se spreminja struktura ponudbe. Po moje se slednje spreminja prepočasi. Spreminja pa se tudi namen, zakaj ljudje hodijo v staro mestno jedro. Včasih smo hodili v mesto po vseh nakupih, danes gremo po nakupih v trgovska središča, tako kot povsod drugod po svetu. Stara mestna jedra pa so predvsem upravna, finančna središča, kraj, kjer so majhne specializirane trgovine, morala pa bi biti kraj dobre gastronomije, kjer so lokali z dobro gostinsko ponudbo. Predvsem pa naj bi bila središča kraj, kjer se ljudje srečujejo, imajo torej močno socialno, sociološko funkcijo. Tudi tržnica je pomembna, jaz ji pravim kar srce mestnega jedra, ki vnaša neko živahnost in dogajanja. Je pa tu še veliko možnosti pa ne na strani občine, kot marsikdo zmotno pričakuje. Po moje se morajo najprej vprašati tisti, ki v mestnem jedru opravljajo kakšno dejavnost, storitve in trgovino, torej, kaj storiti, da bo njihova ponudba bolj privlačna. Na občini pa predvsem to, da se poskuša s parkiranjem na javnih površinah ali pa z graditvijo mestne parkirne hiše zagotoviti čimveč parkirnih mest, seveda po možnosti brezplačno ali po čimbolj nizki ceni.

LM: Ali se vam zdi, da je turizem v Celju dejavnost, ki prinaša dobiček? Ali vprašano drugače: Kakšna je vaša vizija razvoja turizma v Celju? Kakšni sta pri tem vlogi Turističnega društva in Javnega zavoda za turizem?

Turizem je povsod po svetu gospodarska panoga in mi smo se že pred več kot desetimi leti odločili za tržno ekonomijo. Seveda bi bilo iluzorno pričakovati, da se bo občina zdaj ukvarjala s turizmom. Občina predvsem skrbi za urejene javne površine, javne objekte, javni red in snago, za lepo okolje. S turizmom kot gospodarsko dejavnostjo pa se morajo po mojem mnenju ukvarjati drugi, ki v tem vidijo neko priložnost za zaslužek, nek izziv. Moja ocena je, da je Celje na področju turizma naredilo šele prve korake. Turizem je zagotovo lahko dobra priložnost za zaslužek, nenazadnje je to ena izmed najbolj hitro razvijajočih se in dinamičnih panog v svetu. Mislim, da bi že ogromno storili s tem, če bi kakšen odstotek teh trideset tisoč vozil na dan, ki se v poletnem času peljejo mimo Celja po avtocesti, nekako privabili v mesto. Kar se tiče vloge obeh omenjenih organizacij pa menim, da je dosedanja vloga kar pravšnja. Gre za dvojno vlogo: najprej ozaveščanje nas Celjanov, da smo turizem predvsem ljudje, predvsem pa, da se možnosti v turizmu zavedamo. Na drugi strani pa seveda tudi promocije Celja kot zgodovinskega mesta oziroma lokacije, ki jo je vredno obiskati. Gre tudi za organizacijo mnogih prireditev, ki so se ukoreninile. Naj omenim le srednjeveški dan, ki je imenitna prireditev in v Celje privablja številne obiskovalce.

LM: Ob tem pa se pojavljata dva problema. Prvi je kadrovski, drug pa prostorski. Gre torej pričakovati, da bi se v Turističnem društvu spet lahko odprlo redno delovno mesto?

Društvo bi moralo samo razmisliti o odprtju tega delovnega mesta. Društvo deluje v javnem interesu ima tudi takšen status. Je v enakem položaju kot številna druga društva, ki delujejo na ta način, nenazadnje tudi, kar se tiče proračunskih sredstev, ki jih dobiva. Tudi občina kot lokalna skupnost, ki sofinancira dejavnost različnih društev, nima možnosti v skladu z zakonodajo. Navsezadnje nas zakonodaja sili v to, da moramo financirati vsa društva pod enakimi pogoji glede na program. Seveda pa so možnosti v okviru programa tiste, ki odrežejo enemu ali drugemu društvu debelejši kos pogače. Ne govorim zgolj o vsebini, temveč tudi o realizaciji programa.

LM: Kakšne pa so možnosti, da bi društvo dobilo svoje prostore v obrambnem stolpu zraven hotela Evropa?

Z občino že potekajo pogovori o tem, da bi društvo v zameno za vlaganja na starem gradu dobilo en prostor, kjer bi imelo sedež in prostore za delovanje. Ne vem točno, ali je lokacija prava in v kakšnem stanju je stolp. Če je stanje temu primerno, pravzaprav nimam večjih pomislekov. Verjamem tudi, da bi imel Aleš Stopar kot umetnostni zgodovinar in predsednik društva posluh in subtilnost, da bi prostore v tem obrambnem stolpu, ki je del mestnega obzidja, uredili kot stroka zahteva. Sam torej ne vidim zadržkov, res pa je, da nisem vključen v te pogovore in ne vem, v kateri fazi so.

LM: Knežji dvorec je spomenik državnega pomena in kot tak edinstvena zgradba ne le v Celju, temveč tudi v Sloveniji. Ali gre pričakovati, da bo stavba v kratkem obnovljena v stilu 15. stoletja, saj bi s tem prispevali k prepoznavnosti Celja kot knežjega mesta?

Nisem prepričan, če je Knežji dvorec vpisan v seznam kulturnih spomenikov državnega pomena. Bojim se, da celo stari grad ni vpisan, da pa so v Celju nekateri drugi objekti dobili višjo prioriteto, na primer trije dimniki v stari Cinkarni, ki jih je država razglasila za spomenike tehnološke dediščine. Vsekakor pa gre za stavbo, ki je reprezentativna za Slovenijo. Gre za sedež celjskih grofov, izredno pomemben del slovenske zgodovine, na katerega bi morali biti ponosni vsi. Je pa res, da je objekt v takšnem stanju, da si niti stroka ni povsem enotna, kako je ta stavba izgledala v 15. stol. in da je ni mogoče natančno rekonstruirati. Predvsem pa je rekonstrukcija takšnega objekta izredno draga in tega občina sama ne zmore. Mi smo en del iz 18. stoletja sicer adaptirali. S stroko smo se strinjali, da bi zahodni trakt adaptirali v približno takšnem slogu, severni del pa bi rekonstruirali v stilu 15. stol. Tam bi dobile prostor tudi različne zbirke, denimo razstava o Celjskih grofih, ki doslej še nima svojega prostora. Zavedamo se, da objekta takšnega ne moremo pustiti, pričakujemo tudi pomoč države. Letos smo se prijaviili na razpis in od pristojnega ministrstva dobili zgolj neka simbolična sredstva. Naslednje leto pa bi morda bil ta delež države nekoliko večji. Najprej bi se lotili prenove celotnega ostrešja, fasade in komunikacijskega stolpa.

LM: Komu bi vi podelili Zlato vrtnico in komu Metlo.

Metlo bi podelil Ministrstvu za obrambo za objekt na Mariborski cesti. Za vrtnico pa sem že v večji dilemi, ker je teh objektov kar precej. Težko rečem.

LM: Kdaj se boste včlanili v Turistično društvo, glede na to, da so bili vsi dosedanji župani njegovi člani, nekateri pa so mu celo predsedovali?

V teh štirih letih se nisem včlanil v nobeno društvo. Težko rečem, da bi se v naslednjih štirih letih kamorkoli včlanil. Imam pa zato tudi neke razloge. Mislim, da mora biti župan na nek način objektivno do vseh društev z najrazličnejših področij. Zdi se mi, da z včlanitvijo kamorkoli v času mandata nehote vzbudiš dvome v to, da si do vseh objektivno. Takšna organizacija kot je Turistično društvo s tako dolgoletno zgodovino in tako uglednim članstvom ne potrebuje fasade zato, da si dviguje lasten ugled in status.

Nekaj podatkov o turističnem obisku Celja v letu 2002

V letu 2002 je v celjskih hotelih prenočilo 12.421 gostov, kar je za 6,7% več kot v letu 2001. Povečanje števila prenočitev je še ugodnejše, in sicer za 11,4%. Večji obisk izkazujejo gosti iz tujine. Tako je bilo v primerjavi s prejšnjim letom 8,8% več gostov iz tujine, število njihovih prenočitev se je povečalo za dobrih deset odstotkov. Žal pa se ni nadaljeval trend povečanja domačega obiska iz lanskega leta. Čeprav se je število domačih hotelskih gostov le malenkost povečalo, pa je doseženo število prenočitev domačih gostov spet nazadovalo na indeks 98,5.

Tudi v strukturi gostov celjskih hotelov je prišlo do sprememb. Delež domačih gostov predstavlja samo še dobro četrtnino 25,8%, njihovih prenočitev pa 25,7%. Stacionarnih gostov iz tujine je bilo torej v Celju kar tri četrtine vseh gostov, kar je vsekakor pomemben podatek za celjsko promocijsko strategijo. Seveda pa je še potrebna podrobnejša analiza strukture in motivov obiska našega mesta, ne samo gostov iz tujine. Največ domačih in tujih gostov je prenočilo v hotelu Štorman, kjer so bili na prvem mestu tudi po številu prenočitev domačih gostov. V hotelu Evropa pa je bilo največ prenočitev gostov iz tujine, kar 40,7%. Seveda je potrebno za ekonomsko presojo poslovanja upoštevati prenočitvene zmogljivosti (nastanitvene kapacitete posameznih hotelov in njihovo izkoriščenost.

Nekaj o tem ekonomskem kazalcu hotelskega poslovanja nam povedo tudi podatki o povprečni dobi bivanja gostov. Ta se je pri domačih gostih v primerjavi z letom 2001 malce znižala, in sicer na 2,08 dneva, pri gostih iz tujine pa povečala od 1,95 na 2,09 dneva. Najdaljšo povprečno dobo bivanja domačih in tujih gostov izkazuje hotel Evropa, sledi hotel Astor (nekdanji Merx).

Naše mesto je tudi v lanskem letu obiskalo mnogo turistov-izletnikov, ne samo zaradi Mednarodnega obrtnega sejma. Tudi njihovo strukturo in njihove motive obiska je potrebno raziskati. Včasih je bilo Celje točka, od koder so turisti obiskali širšo celjsko turistično regijo, zlasti zdraviliške kraje. Zdaj pa je čas, da obrnemo njihovo smer potovanja in z našo turistično ponudbo privabimo predvsem stacionarne zdraviliške goste iz naše okolice v knežje mesto.

Vir: arhiv Turističnega društva Celje - preračunani statistični podatki

Ludvik Rebeušek

Vesna Vidovič
Foto: Gregor Katič

Pod zvezdami Celjanov

Prvo odločitev, to je spremembo poslovnega partnerja, je sprožil predvsem finančni primanjkljaj v naši blagajni, pri drugi odločitvi pa je šlo za tendenco članov našega društva, ki želimo prireditvi navdahniti celjski prizvok, s tem pa bolj poudariti bogato celjsko zgodovino z resničnimi liki iz lokalnega srednjeveškega izročila. S tem je prireditev postala vsebinsko bogatejša, med številnimi podobnimi prireditvami pa prepoznavnejša.

Sojenje nepridipravu Gustlu

Naši mladi mečevalci

Minilo je že pol leta od izvedbe naše največje prireditve - srednjeveškega dne. Prireditev je bila zadnjo avgustovsko soboto na Starem gradu. Od 12.00 do 21.00 ure se je celoten grajski kompleks z dogajanjem prestavil za dobrih 600 let v preteklost in vsaj za kratek čas smo uspeli prikazati delček življenja v času mogočnih Celjanov.

Organizacijo, zasnovo in izvedbo omenjenega srednjeveškega dne sta najbolj očitno zaznamovali dve pomembni odločitvi članov Turističnega društva Celje, in sicer nenadna sporazumna prekinitve pogodbe o petletnem medsebojnem sodelovanju z izvajalcem programa prireditve, Zavodom Moj Aron iz Rovt, ter preimenovanje prireditve iz Srednjeveški dan in Aronove viteške igre na Starem gradu Celje v Pod zvezdami Celjanov srednjeveški dan na Starem gradu Celje.

Prvo odločitev, to je spremembo poslovnega partnerja, je sprožil predvsem finančni primanjkljaj v naši blagajni, pri drugi odločitvi pa je šlo za tendenco članov našega društva, ki želimo prireditvi navdahniti celjski prizvok, s tem pa bolj poudariti bogato celjsko zgodovino z resničnimi liki iz lokalnega srednjeveškega izročila. S tem je prireditev postala vsebinsko bogatejša, med številnimi podobnimi prireditvami pa prepoznavnejša.

Tako je bilo v začetku meseca junija dano v javnost novo ime prireditve **Pod zvezdami Celjanov**, s pripisom *srednjeveški dan na Starem gradu Celje*. Pripis bo v nekaj letih opuščen. Kot logotip prireditve se uporablja turnirski grb Celjskih grofov, sestavljen iz turnirske viteške čelade s perjanico in grbom s tremi zvezdami ter s pripisom Pod zvezdami Celjanov.

Pečen vol je bil atrakcija

V krčmi se punt je kmečki imel zgoditi

Naš novi poslovni partner in izvajalec programa prireditve, Klub vitezov red Spodnjesevski iz Radeč, ki se prvenstveno ukvarja s humanitarno dejavnostjo (največ sredstev namenijo za štipendiranje nadarjenih otrok), s svojimi mečevalci in konjeniki tesno sodeluje z Zgornjesavskimi vitezi, jeseniško amatersko gledališko skupino. Ta organizira srednjeveške protokolarnе sprejeme na blejskem gradu. Tako je Klub vitezov iz Radeč s svojim sodelavcem izvedel skoraj celoten program prireditve, postavil in organiziral srednjeveško tržnico (orožar, krznar, papirničar, tiskar, pisarka, tkalka, šivilja, kmečko orodje, vedeževalka, medicinar, lector, lesorezec), izvedel mečevalske dvoboje, posodil kostume, izvedel večerni program prireditve in ognjemet, ter izvedel tečaj mečevanja za našo skupino štirih (za zdaj še) oprod. Z njihovo pomočjo smo izvedli tudi zelo izvirno dodatno promocijo prireditve s konjeniškim sprevodom v kostumih po celjskem mestnem jedru. Sprevod je sestavljalo kar 35 konjenikov, kolona pa je bila dolga celih 120 metrov.

Povabilom za sodelovanje pri izvedbi dodatnega programa prireditve so se odzvali člani Turističnega društva Pilštanj, ki so uprizorili Sojenje na prangerju nepridipravu Gustlu in zaradi komičnosti poželi precej simpatij obiskovalcev.

Obvezna je bila prisotnost likov Barbare in Hermana Celjskega s spremstvom, ki so jih uprizorili predstavniki LTO Celeia (Hermana je igral naš član Božidar Kežar), nastopila pa je tudi nova celjska plesna skupina srednjeveških oziroma renesančnih plesov Chiaranzzara. Nekoliko resnejše prizore iz dramskih del o Celjskih grofih so uprizorili dijaki Šolskega centra Celje.

Viteški turnir

Letošnji program bo prinesel veliko presenečenj in novosti, predvsem pa bo usmerjen v praktično spoznavanje srednjeveške zgodovine in likov, ki so pred 600 leti usodo Celja kovali v zvezde. Za svojevrstno atrakcijo bodo poskrbeli drzni mečevalci, v viteški red pa bodo povišani tudi prvi celjski vitezi. Dodatno bo poskrbljeno za otroško zabavo z originalnimi srednjeveškimi igrigami, odrasli pa bodo lahko uživali ob izvirni hrani in pijači v zabavnem vzdušju srednjeveške krčme. Za izvedbo programa prireditve bo spet poskrbelo okoli 100 nastopajočih.

Častna loža s Hermanom in Barbaro

Za burke in zabavo so poskrbeli člani pouličnega gledališča Theater Cizamo iz Trzina, ki so kasneje bili tudi največkrat fotografirani liki. Zelo zanimiv je bil gospod Jože iz Sevnice, ki je stal v svojem popolnem viteškem oklepu na častni straži ob vhodu v grad.

Člani Turističnega društva Štore so uprizorili gobavce, medtem ko so člani našega društva uprizorili dogajanje v srednjeveški krčmi (kvartopirci, prepirljivci), poskrbeli so za animacijo otrok s srednjeveškimi igrigami, kot statisti pa so nastopili v vlogah kmetov in kmetic. Štirje mladi člani (Blaž Pečnik, Matic Princ, Andrej Vezenšek in Anže Lončar) so uprizorili dva spopada, kjer so pokazali svoje - komaj pred nekaj dnevi pridobljeno - znanje vihtenja mečev.

Na voljo je še dobrega pol leta do izvedbe nove prireditve Pod zvezdami Celjanov, ki bo ž e tradicionalno, na zadnjo avgustovsko soboto, 30. avgusta 2003, na Starem gradu. Trenutno že pripravljamo scenarij za prireditve.

Obiskovalcem že sedaj zagotavljamo, da bo letošnji program prinesel veliko presenečenj in novosti, predvsem pa bo usmerjen v praktično spoznavanje srednjeveške zgodovine in likov, ki so pred 600 leti usodo Celja kovali v zvezde. Za svojevrstno atrakcijo bodo poskrbeli drzni mečevalci, v viteški red pa bodo povišani tudi prvi celjski vitezi. Dodatno bo poskrbljeno za otroško zabavo z originalnimi srednjeveškimi igrigami, odrasli pa bodo lahko uživali ob izvirni hrani in pijači v zabavnem vzdušju srednjeveške krčme. Za izvedbo programa prireditve bo spet poskrbelo okoli 100 nastopajočih.

Posebno pozornost bomo letos namenili scenografiji in kostumografiji. V svoji garderobi smo tako nabrali približno dvajset ženskih in moških srednjeveških kostumov (kmetje, kmetice, stražarji, spletične), ki so narejeni po predlogah iz strokovne literature. V pripravi je še vsaj deset kostumov za viteze in njihove spremljevalke ter nekaj kosov rekvizitov oziroma scenskih dodatkov.

"Celjani"

srednjeveška skupina

Dejavnost skupine je začrtana v smislu oživljanja, promocije in raziskav ter razumevanja srednjeveškega življenja, kulture, tehnike in obrti z namenom, da se ta znanja in spretnosti ohranijo za bodoče generacije.

Avgusta 2002 smo v Turističnem društvu Celje ustanovili skupino, ki oživlja srednjeveško izročilo in predstavlja jedro nastopajočih na naši največji prireditvi - srednjeveškem dnevu »Pod zvezdami Celjanov« na celjskem Starem gradu vsako zadnjo soboto v avgustu. Zato morda ni naključje, da smo se poimenovali kratko in jedrnat - CELJANI. Glede na obdobje je skupina postavljena v visoki srednji vek, prvo polovico 15. stoletja. To je čas zadnjih treh Celjanov: Hermana II, Friderika II in Ulrika II. ter kraljice Barbare Celjske. V skupini sodeluje trideset, po potrebi pa tudi do štirideset članic in članov društva.

Matija Golner

Dejavnost skupine je začrtana v smislu oživljanja, promocije in raziskav ter razumevanja srednjeveškega življenja, kulture, tehnike in obrti z namenom, da se ta znanja in spretnosti ohranijo za bodoče generacije. Zato se bomo lotevali projektov rekonstrukcij oblačilne kulture in opreme ter vsakdanjih uporabnih predmetov. Predstavili bomo vse srednjeveške družbene razrede: od kmetov - tlačanov, zgodnjega meščanstva in obrtnikov, do vojaštva, cerkve in plemstva. Poseben poudarek bo na oživljanju celjske srednjeveške zgodovine.

Da bi se skupina lahko razvijala in težila k čim bolj avtentičnem prikazu srednjega veka, bo potrebno raziskati zgodnjo srednjeveško tehnologijo in obrt kot obliko eksperimentalne arheologije, srednjeveško filozofijo in odnose v družbi. S strokovnjaki bomo sodelovali na konkretnih projektih in na ta način pripomogli k čim boljšim rezultatom. Izsledke s tega področja bomo redno objavljali v društvenem glasilu Lepo mesto in v drugih poljudno znanstvenih publikacijah.

Skupina »Celjani« bo sodelovala tudi na drugih srednjeveških prireditvah. Prav tako bomo navezovali stike in izmenjavali izkušnje s sorodnimi skupinami po Sloveniji in Evropi. Nenazadnje pa je delo v takšni skupini druženje in oblika aktivnega preživljanja prostega časa.

Vesna Vidovič

Zlata vrtnica in metla 2002

Skrb za lepo urejeno okolje v Celju je pri našem društvu krepko zakoreninjena. Začela se je že z ustanovitvijo Olepševalnega in turističnega društva leta 1871, ko so člani, somišljeniki, zasnovali in uredili mestni park ter številne drevorede po mestu. Poleg kulturnih znamenitosti, čiste Savinje in železnice sta bili prav urejenost in čistost mesta tisto, kar je privabljalno številne obiskovalce, Celju pa sta leta 1937 prislužili laskavi naslov najbolj turističnega mesta v Kraljevini Jugoslaviji.

Po drugi svetovni vojni je Olepševalno in turistično društvo Celje nadaljevalo s številnimi akcijami, v katerih so spodbujali urejenost na različnih področjih: na primer tekmovanje za najlepšo izložbo in najboljšo gostilno, od leta 1954 pa tudi odmevno tekmovanje za najlepše ocvetličeno okno ali balkon v akciji z naslovom Celjani, cvetlice na okna. Najbolj zavzetim so podelili priznanja in lepe denarne nagrade.

Ob 10-letnici akcije je takratni predstavnik komisije za okolje v glasilu Lepo mesto zapisal, da so leta 1955 podelili 47 priznanj in denarnih nagrad v višini 17.500 dinarjev, leta 1965 pa kar 635 priznanj in nagrad za okroglih 50.000 dinarjev. Zaradi razsežnosti akcije (komisija je pregledala in popisala več kot 1000 gojiteljev rož v Celju in ožji okolici) so tekmovanje v letu 1965 omejili na oceno celostne ureditve objektov in njihove okolice. Kandidate za priznanja in denarne nagrade so razdelili v tri ožje kategorije, ki so jih od leta 1970 imenovali zlata vrtnica, srebrni vrtnici in bronaste vrtnice. Kipe vrtnic (eno zlato, dve srebrni in več bronastih), katerih skupna vrednost se je približala vrednosti 700.000 dinarjev, so izdelali v Zlatarni Celje. Dobitnica prve Zlate vrtnice je bila Erna Jurički iz Grčarjeve ulice 18.

Ocenjevanje urejenosti okolja so leta 1976 nadgradili še s podeljevanjem prehodnega pokala celostno najbolj urejeni krajevni skupnosti (kot prva ga je prejela KS Savinja). Od leta 1983 ocenjevanje urejenosti okolja in zbiranje predlogov za podelitev

priznanj in Zlate vrtnice poteka v sodelovanju Turističnega društva, krajevnih skupnosti in Hortikulturnega društva, od leta 1987 sodelujeta še Vrtnarstvo Celje in Vrtnarska šola Celje, od leta 2001 pa tudi Projektna pisarna - Celje zdravo mesto.

Vzporedno z nagrajevanjem za urejanje okolice je Turistično društvo Celje tudi nenehno sestavljalo tako imenovano črno listo, s katero je opozarjalo na številne nepravilnosti in neurejenost okolja v celjski občini. Tako so bili društvene graje deležni predvsem onesnaževalci zraka (predvsem Cinkarna Celje in Železarna Štore) in voda (kanalizacija), neurejen prometni režim, nevdrževane ceste, spomeniki, stavbe, pa nepometene smeti in nesnaga po mestnih ulicah in dvoriščih, celo nekatere neposrečene urbanistične rešitve. Z ustanavljanjem ustreznih občinskih strokovnih služb so se tovrstne pripombe turističnega društva postopoma omejile le na opozorila pri urejanju okolice, ki so jih redno objavljali v društvenem glasilu. Seveda ni potrebno posebej poudarjati, da tovrstno opozarjanje ni zaleglo. Tako so leta 1987 končno podelili prvo Metlo za neurejeno okolje v celjski občini, ki jo je prejel Zavod ŠRC Golovec zaradi slabega vzdrževanja in zanemarjenosti površin. Zavod je kasneje navedene nepravilnosti odpravil. Med najpogostejšimi dobitniki Metle so večinoma javna podjetja in razne občinske službe.

Bo metla prispevala k urejenjšemu okolju?

Žal pa je Metla naletela tudi na gluha ušesa, in kar je še huje, na počasne denacionalizacijske postopke. Posledica teh so številne zaplate nikogaršnje zemlje, ki s svojo neurejenostjo kazijo podobo mesta, na primer propadle stanovanjske hiše in pripadajoča zemljišča ob vojašnici na Mariborski cesti (sicer še vedno v lasti Ministrstva za obrambo RS) ter znani Zgornji Lanovž, če omenimo le najbolj izstopajoča.

Namen akcije Zlata vrtnica in metla je torej vedno bil (in vedno bo) skrb za urejeno okolje v naši mestni občini. Prav s to željo so pogojene številne spremembe v pravilih ocenjevanja urejenosti okolja in izvedba akcije. V zadnjih nekaj letih je spremembam botrovalo še kronično pomanjkanje finančnih sredstev, kar posledično pomeni skromnejše nagrade za dobitnike priznanj in skromnejšo slovesno podelitev, ter žal tudi skromnejšo odmevnost akcije, tako med dobitniki priznanj, kot tudi v sami javnosti (v medijih). Tako je šla tiho mimo letošnja sprememba pravil v akciji Zlata vrtnica in metla, ki so nekoliko zaostрила delo komisije za okolje pri Turističnem društvu, in bolj natančno opredelila pogoje za pridobitev priznanj za lepo urejeno okolje, s tem pa tudi Zlate vrtnice.

V letu 2002 se je v organizaciji Mestne občine Celje in v izvedbi Komunalne direkcije začelo tekmovanje za najbolj urejen objekt v MOC z naslovom Naj mesto cveti, ki naj bi prav tako pospeševalo skrb za lepše okolje pri posameznikih, stanovanjskih soseskah ter javnih in zasebnih podjetjih. Kot spodbudo za sodelovanje v tekmovanju so uporabili visoke denarne nagrade za prva tri mesta v vseh šestih ocenjevalnih kategorijah. K akciji so se posamezniki ali podjetja ali zavodi morali prijaviti sami, njihove objekte in pripadajočo okolico pa sta nato ocenili dve neodvisni petčlanski strokovni komisiji s točkovanjem od 0 do 10 po posameznih vnaprej določenih kriterijih. Zmagal je objekt, ki je zbral največ točk po oceni obeh komisij.

Tekmovanje, ki mu pri društvu ne moremo oporekati dobrega namena, pa kaže preveč očitne tendence po hitrih pozitivnih rezultatih, in ima kot takšno številne pomanjkljivosti. Z grenkim priokusom lahko najprej očitamo, da pri točkovanju niso upoštevali rezultatov dolgoletnih ocenjevanj urejenosti okolja ter s tem izkušenj turističnega društva in lokalnih skupnosti na tem področju. Tako se je pretrgal utečeni in postopni način nagrajevanja za vlaganja v urejenost okolja, po katerem je najvišjo nagrado lahko dobil posameznik, skupnost ali podjetje, ki že dlje časa vestno skrbi za urejenost svoje okolice.

Način »samoprijave« na tekmovanje že v samem začetku izloči tiste posameznike, podjetja, in podobne, ki svoje okolice zaradi različnih vzrokov (v večini primerov je to pomanjkanje finančnih sredstev, marsikje pa tudi malomarnost) nimajo urejene. Ti primeri bodo, ne glede na višino denarne nagrade, ostali še naprej nerešeni ali pa prepuščeni Metli turističnega društva.

Namen članka ni, da bi povečevali delo društva, katerega člani smo, in grajali delo pristojnih služb. Naše mnenje je, da bi sredstva, ki so bila tako velikodušno namenjena nagrajevanju najlepših in najbolj urejenih objektov in njihove okolice, drugače razporejena. Oziroma, da bi bila akcija usmerjena bolj celostno in pravično. Tudi sama sem bila članica komisije, ki je ocenjevala okolice hiš, in videla sem, da se ljudje trudijo in vzgajajo cvetje, čistijo in skrbijo za svojo hišo, žal pa imajo premalo denarja, da bi vsakih pet let zamenjali fasado ali postavili kovano ograjo. Pravila ocenjevanja se naj bi torej spremenila v to smer. V pomoč pa bi lahko bili rezultati opazovanja in ocenjevanja urejanja okolice, ki smo jih vsa ta leta zbirali pri turističnem društvu.

SEZNAM DOBITNIKOV PRIZNANJ ZA LEPO UREJENO OKOLJE V LETU 2002

(po predlogih 11 mestnih četrti in krajevnih skupnosti: Hudinja, Lava, Gaberje, Center, Kajuh, Dolgo polje, Slavko Šlander, Ostrožno, Aljažev hrib, Ljubečna, Trnovlje)

Po sklepu Komisije za okolje pri Turističnem društvu Celje, ki je obravnavala vse prispele predloge, in upoštevala nova pravila akcije Zlata vrtnica in metla, je podan naslednji seznam dobitnikov priznanj za lepo urejeno okolje v letu 2002:

Srebrno priznanje za lepo urejeno okolje v letu 2002 prejmejo:

Družina Kroflič / Efenkova 30, **Ivana Kidrič** / Dobrova 4, **Družina Zafošnik** / Jenkova 13, **Marija Vrečko** / Škvarčeva 19, **Anton Gobec** / Škvarčeva 11

Bronasto priznanje za lepo urejeno okolje v letu 2002 prejmejo:

Družina Brežnik / Lopata 16, **Marija Čanžek** / Zvodno 59A, **Jurij Vidmar** / Lahovna 16, **Skupnost stanovalcev** / Iršičeva 4, **Stanko Božičnik** / Opekarniška 1, **Skupnost stanovalcev** / Razlagova 11A, **Nova Ljubljanska banka** / PE Celje, **Glasbena šola Celje** / Slomškov trg 1, **Skupnost stanovalcev** / Brodarjeva 7, **OŠ Ljubečna** / Kocbekova cesta, **Skupnost stanovalcev** / Ljubljanska cesta 26 - 32, **OŠ Glazija**

Priznanje za lepo urejeno okolje v letu 2002 prejmejo:

Družina Mele / Prvomajska 28B, **Družina Robič** / Lokrovec 38A, **Gasilski dom PGD Lopata**, **Vlasta in Vladimir Sterle** / Na Rebru 9, **Trgovina Korenček** / Popovičeva 24, **Veking d.o.o.** / Teharska 54, **Družina Krapež** / Gubčeva 8, **Družina Rančigaj-Nikolič** / Kersnikova 46B, **Boža Pangerl** / Leskovec 7A, **Vida Jošt** / Lipovec 5, **Rado Bužan** / Obrtna cesta 31, **Karolina Fras** / Kulturniška ul. 6, **Roman Pungartnik** / Kmečka pot n.h., **Družina Lebeničnik** / Zg.Hudinja 75, **Jani Petek** / Cesta na Ostrožno 6B, **Gostilna Kolar** / Obrtniška ul.12, **Tenis klub Hudinja** / Zg.Hudinja 18, **Frančiška Žnidar** / Gaji 6, **Družina Štruc** / Trubarjeva 53, **Vera Selič** / Cesta na Ostrožno 13, **Družina Stepišnik** / Prežihova 3, **Skupnost stanovalcev** / Ul. frankolovskih ž rtev 1A, **Skupnost stanovalcev** / Podjavorškova 3 in 5, **OŠ Hudinja**, **OŠ Lava**, **Vrtec Tončke Čečeve**, **Skupnost stanovalcev** / Gosposka ulica 25, **Skupnost stanovalcev** / Vrnčeva 35 in 35A, **Gimnazija Center Celje**, **Splošna Bolnišnica Celje**, **KS Trnovlje** / Trnoveljska c.82, **Skupnost stanovalcev** / Na Otoku 9, **Skupnost stanovalcev** / Malgajeva 2A, **Vrtec Anice Černejeve** / Kajuhova 5, **Trgovina Brglez** / kiosk, **Soseska Skalna klet**, **Soseska Njogoševa ulica**, **Soseska Cikarniška pot**

Prireditev v hotelu Astor je bila dobro obiskana

Turistično društvo Celje je skupno podelilo 55 priznanj za lepo urejeno okolje v letu 2002, od tega je 5 srebrnih in 12 bronastih.

Med dobitniki je potrebno še posebej pohvaliti stanovalce na Skalni kleti, Njogoševi ulici in Cinkarniški poti, ki so s svojim trudom doprinesli k lepši soseski in s tem k lepšemu mestu v celoti. Komisija se je odločila, da letos ne podeli najvišjega priznanja, Zlate vrtnice 2002. Za Zlato vrtnico so bili podani naslednji predlogi (vsi individualni objekti): Gostilna Kolar Ivan s.p., Obrtniška ul.12, Ljubečna; Ivana Kidrič, Dobrova 4, Celje in Družina Zafošnik, Jenkova 13, Celje.

Turistično društvo Celje vsako leto nameni Metlo tistemu, ki za svoje okolje ali širšo okolico ne skrbi dovolj dobro. Med letošnjimi predlogi za podelitev Metle je bilo ogromno takih, ki si to »priznanje« nedvomno zaslužijo: območje (parcela) nekdanjega skladišča Avtomotorja na Trnoveljski cesti, objekt nekdanjega Ingrada ob Ljubljanski cesti, propadajoče stavbe ob celjski vojašnici na Mariborski cesti (dobitniki Metle 2001), propadajoča stavba Zgornjega Lanovža, številna neurejena dvorišča hiš po celjskem mestnem jedru, neurejene gredice...

Komisija za okolje pri Turističnem društvu Celje je obravnavala predvsem prva dva predloga z namenom podeliti Metlo 2002 pravemu naslovu, torej lastniku, omenjenih zemljišč, ki bo stvari postavil na pravo mesto. Vendar se je zataknilo. Pri iskanju pravega lastnika namreč.

Prav zaradi številnih neurejenih premoženjskih razmerij, nerešenih denacionalizacijskih postopkov in drugih lastniških zadev nastajajo v Celju takšna degradirana območja. Tistim, ki so odgovorni za to stanje, podeljuje Turistično društvo Celje Metlo za leto 2002.

Robi Krempuš

Rimsko Celje nova arheološka spoznanja

Oris rimskega mesta

Najstarejša znana naselbina na prostoru današnjega Celja je ležala na zahodnem vrhu Miklavškega hriba, južno od kasnejšega rimskega in srednjeveškega naselitvenega prostora. Najdbe kažejo kontinuiran obstoj prazgodovinske višinske naselbine od konca kulture žarnih grobišč v starejšo železno dobo (9. do 6. st. pr. Kr.). Keltska poselitev iz časa mlajše železne dobe je jasno izpričana šele v zadnjem stoletju pr. Kr. s poznokeltsko-zgodnjerrimsko naselbino na terasi severnega pobočja Miklavškega hriba.

Odlomki uvožene keramike dokazujejo stike z italiskim prostorom najmanj od druge pol. 1. st. pr. Kr. dalje, kar potrjujejo tudi keltski in zgodnjerrimski kovinski predmeti, najdeni v strugi Savinje. Ob rimskih republikanskih in zgodnjecesarških novcih je bilo najdenih tudi več tisoč srebrnikov, ki so jih keltska plemena kovala pred izgubo popolne samostojnosti leta 15 pr. Kr. v obtoku pa so bili še do časa cesarja Klavdija (41-54 po Kr.). Večje število odkritih srebrnih surovcev govori v prid obstoju kovnice v okviru keltske naselbine, v kateri je zelo verjetno delovala tudi italaska trgovska postojanka, ki je pokrivala prostor juž no od Karavank.

Ustanovitev Akvileje (Oglej, Furlanija) po letu 183 pr. Kr. je osnova širjenja rimskih vplivov v prostor iliro-keltskega jugovzhodnega predalpskega sveta, Oktavijanove ilirske vojne (35 pr. Kr.) pa eden prvih korakov v smeri njegove upravne aneksije. Oblikovanje rimske vazalne države *Regnum Noricum* leta 15 pr. Kr. pomeni nadaljevanje te poti, pretvorba formalno neodvisnega kraljestva v imperialno provinco v začetku druge polovice 1. st. pa njen logični zaključek. Nova provinca je bila notranje razdeljena na avtonomna mesta s pripadajočimi teritoriji, ki so navadno prevzela vlogo starih keltskih naselbin, med njimi tudi *Municipium Claudium Celeia*.

Sodeč po najstarejših najdbah v rimskem mestu, je do premika težišča naselbine proti severu prišlo ob koncu vladanja cesarja Avgusta (27 pr. Kr.-14 po Kr.) ali pod njegovim naslednikom Tiberijem (14-37). Arheološka izkopavanja na stavbišču blagovnice v Gubčevi ulici so pokazala, da je izgradnja mesta napredovala zelo hitro, saj so bližnje grobove severne nekropole iz 1. st. že v začetku 2. st. prekrile stanovanjske stavbe. Sinteza podatkov kaže, da je novi poselitveni prostor zelo verjetno ležal na otoku, ki sta ga tvorila severni in južni krak Savinje.

Glavni tok Savinje je potekal severno od rimskega mesta v liniji dan. Levstikove ulice in nato vzhodno od dan. Aškerčeve ulice, po sotočju z Voglajno, zavil proti jugu. Ob Levstikovi so bili odkriti ostanki rimske ceste z mostno glavo in zidanim podpornikom mostu. V poznorimskem času je prišlo do zasutja severnega rokava in sočasne širitve južnega. O južnem rokavu na mestu današnje struge priča predvsem zgodnjerrimska kanalizacijska mreža s padcem proti jugu, katere deli so bili očiščeni v 19. st. in so še danes v rabi. Ostanki arhitekture, odkriti ob regulacijskih delih v razširjeni strugi, pričajo o strnjeni rimski poselitvi ob rečnem rokavu širine 10-15 metrov.

Arheološke najdbe z območja knežjega dvora

Zavarovalna izkopavanja po 2. svetovni vojni so pokazala, da je imelo rimsko mesto pravilno pravokotno zasnovo, katere glavni osi z osrednjima cestama (*cardo* in *decumanus maximus*) odstopata od idealnih smeri neba natanko 30°E. Sledovi tlakovanih glavnih cest in makadamskih vzporednih ulic so bili odkriti na več mestih. Na severnem obrobju mesta ob dan. Stanetovi ulici je stala postaja beneficiarjev, vojaških oproščencev, ki so opravljali različne javne službe, kot sta npr. carina ali vzdrževanje cest. Tu je bilo že sredi 19. st. najdenih šestindvajset napisov s posvetili bogovom in zahvalami visokim uradnikom, ki so naročnike spomenikov oprostili redne vojaške službe.

Natančne trase vpadnic v primestnem prostoru z izjemo poznorimske južne variante na Bregu niso znane, približen potek pa kažejo lege grobišč in zlasti najdišča miljnikov. Ob obnovi Mariborske ceste I. 2000 so bili v višini poslovne stavbe Emo odkriti trije miljniki cesarjev Marka Avrelija (161-180), Septimija Severa (193-211) in Makrina (217-218). Doslej so s severne in zahodne nekropole znani le redki grobovi in nagrobniki iz 1. in 2. st., na južnem grobišču pa je bilo odkritih 13 grobov iz 3. in 4. st. V okolici mesta npr. v Zadobrovi, Slancah, Šmarjeti in pri Selcah je znanih tudi nekaj večjih rimskih ruševinskih sklopov, verjetno sledov predmestnih vil bogatih prebivalcev.

Od javnih stavb velja omeniti Herkulovemu kultu pripisano svetišče iz prve polovice 2. st. Stalo je na terasi nad današnjim mestnim parkom, osrednjo stavbo pa je obdajal še portik. Čeprav mesto ni imelo vodovoda, je bilo odkritih več termalnih kompleksov, npr. pod 1. osnovno šolo ter v križišču Aškerčeve in Cankarjeve ulice. Manjše, najverjetneje zasebne terme so bile odkrite tudi pod hotelom Turška mačka in ob izkopavanjih za prizidek k Narodnemu domu v letu 2001.

Poznokeltsko-zgodnjerimski poselitveni prostor ob južnem rečnem rokavu je bil v 1. st. verjetno že utrjen, vendar obliko teh obrambnih naprav še slabo poznamo. V pozni antiki je bilo mesto obzidano, zahodna stranica obzidja je bila odkopana ob hotelu Turška mačka, pod Narodnim domom in Knežjim dvorom, podaljšek pa je še viden v južni brežini Savinje nad mostom v park. Severna stranica je bila odkrita na več mestih ob Levstikovi ulici, vzhodna pa na Bregu in pri železniški postaji. Sodeč po ostankih vzhodne in zahodne stranice obzidja južno od današnje struge Savinje, je poznorimsko mesto še segalo do obronkov Miklavškega hriba.

V prvi četrtini 5. st. je v vzhodnem delu mesta po oglejskih vzorih nastal zgodnjekrščanski škofijski center s cemeterialno baziliko in krstilnico. Večbarvni cerkveni mozaični tlak z bogatim okrasom in imeni donatorjev, ki so omogočili njegovo izdelavo, je bil odkrit ob gradnji glavne pošte. Pripadajoča krstilnica z osmerokotnim krstilnim bazenčkom, odkrita pri izkopavanjih ob Gubčevi ulici, je danes predstavljena na mestu odkritja.

Torzo cesarja

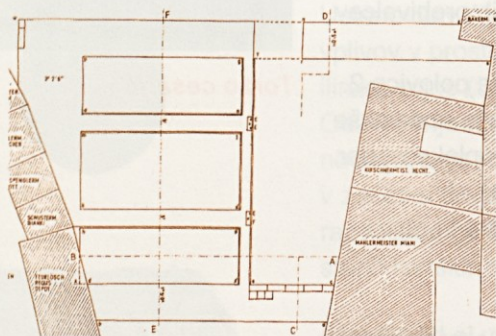
Nove najdbe

V letih 1992-96 so na Knežjem dvoru v okviru širših stavbnogodovinskih raziskav potekala tudi zavarovalna izkopavanja celjske enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine. Ob podatkih o stavbnem razvoju in materialni kulturi mestne rezidence Celjskih so zelo zanimiva tudi nova spoznanja o urbanizmu rimskega mesta.

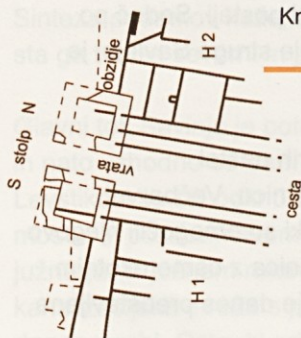
Odkriti so bili razmeroma dobro ohranjeni sledovi treh faz glavnega dekumana (cesta vzhod-zahod), ki leži pod današnjo Gosposko ulico, najstarejša je še iz druge polovice 1. st. Nad njo leži na debelem prodnem nasutju drugo vozišče s tlakom iz apnenčevih blokov, ki ga obdajata odtočna jarka in pločnika s prodnim tlakom. Cesta ima skupno širino 15 metrov (vozišče 6,8 metrov), časovno pa sodi v 2. st. Najmlajše cestišče iz proda z maltnim prelivom, povezujemo z obzidjem in mestnimi vrati, ki sodita v prvo polovico 4. st.

Ostaline dveh stanovanjskih objektov južno in severno od ceste kaž ejo razgibano gradbeno dejavnost s precej prezidavami od druge polovice 1. do poznega 3. st. Bolje ohranjena arhitektura severno od ceste pripada gospodarskemu delu velike urbane vile, naseljene od 1. do druge polovice 3. st. Njen severni, stanovanjski del s prostori s talnim ogrevanjem, mozaičnimi tlaki in stensko poslikavo je bil odkopan že leta 1894 ob gradnji Narodnega doma. V južnem delu je ležal tlakovan atrij, ob cesti pa trije delovni prostori iz zadnje faze obstoja hiše: v sredi kuhinja z ognjiščem, vzhodno in zahodno pa po ena delavnica s talilno pečjo.

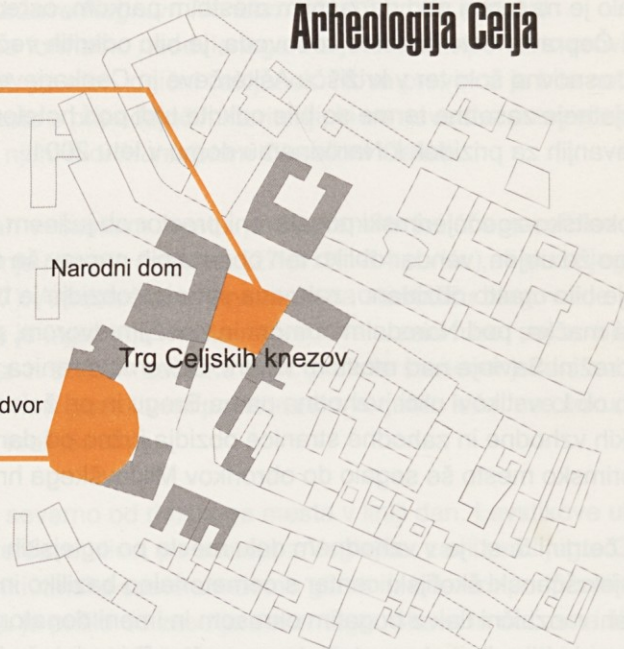
Floris svetišča, ki je nastal ob prenovi trga l. 1844 (kopija, PM Celje). Levo stoji danes Narodni dom, desno pa Volksbank.

Floris rimskih stavb na dvorišču Knežjega dvora. Levo in desno od ceste sta hiši, zgoraj poznorimsko obzidje z mestnimi vrati.

Arheologija Celja

V zahodnem delu dvorišča in deloma v gradu so bili odkriti ostanki mestnega obzidja z zahodnimi vrati. Mestna vrata predstavljajo ostanki dveh skoraj kvadratnih stolpov (9×9 m) iz velikih blokov peščenjaka, vsak je imel tudi vhod. V temelj severnega stolpa je bil vzdan del cesarskega kipa v oklepu, datiran v čas Hadrijana (117-138). Širina odprtine mestnih vrat znaša le 4 metre, navzgor pa je bila sklenjena z obokom. Na mestna vrata se navezuje masivno, 6 metrov debelo mestno obzidje iz obdelanih lomljencev peščenjaka, ki sodi v prvo polovico 4. st., ko obe hiši s široko, tlakovano cesto nista bili več v funkciji.

Pod današnjim Trgom Celjskih knezov so bili ob prenovi odkriti ostanki ca. 30×60 metrov velikega podija rimskega svetišča s konca 1. st., orientiranega v smeri vzhod-zahod. O razsežnostih arhitekture priča dejstvo, da je bila zadnja stena stavbe podrtá ob gradnji Narodnega doma, vhodno stopnišče pa ob gradnji banke na nasprotni strani trga. Obseg uničenja, skupaj s poškodbami zaradi infrastrukture na trgu ter ohranjena globina zidov in problem vključitve predstavitve tako velike arhitekture v prometni trg, so glavni razlogi, zaradi katerih se arheološka strokovna komisija ni odločila za predstavitev svetišča na mestu odkritja.

Tloris izdaja, da gre za svetišče kapitolinske triade - torej osrednjih božanstev Jupitra, Junone in Minerve etruščansko-rimskega tipa, kakršnega je po vzoru cesarskega Rima imelo veliko mest v imperiju. Sodeč po novcu cesarja Domitijana (81-96), ki je bil najden v ruševini starejše stavbe, je bilo svetišče postavljeno po letu 86. Kapitolij je v rimskih mestih navadno stal ob mestnem forumu, ki v Celju zelo verjetno leži pod nekdanjim Minoritskim trgom (današnji zahodni del Prešernove ulice). Pomen tega prostora kaže zlasti lega reprezentančnih prostorov v okoliških objektih, z mozaičnimi tlaki, poslikanimi ometi in talnim ogrevanjem.

Ob starejših izkopavanjih v bližini, prve omembe so že iz 18. st., je bilo odkritih precej marmornih členov forumske arhitekture, deloma bogato okrašenih z reliefi. Doslej so prepoznani deli strešnega venca svetišča ter baze in deli arhitrava forumskega portika, na osrednjem trgu pa sta gotovo stala tudi marmorna cesarska kipa, odkrita na Knežjem dvoru. Forumski prostor je bil očitno temeljito prezidan v prvi polovici 4. st. torej sočasno z gradnjo mestnega obzidja, ko je bilo verjetno opuščeno tudi svetišče. Nekateri arhitekturni členi in kip so bili namreč porabljeni pri gradnji mestnih vrat, nenazadnje pa gre za dobo, v kateri so se stari kultu umikali krščanstvu.

Osnovna literatura:

- I. Lazar, *Celeia. Arheološka podoba mesta*. Celje 2001.
- R. Krempuš, Arheološke raziskave Knežjega dvora v Celju. V: *Srednjeveško Celje. Archaeologia historica Slovenica* 3, Ljubljana 2001, 25-38.
- A. Gaspari, R. Krempuš, M. Erič, S. Bokal, Arheološko najdišče v strugi Savinje v Celju. *Arheološki vestnik* 52, 2001, 281-302.
- J. Cvirn, V. Kolšek, M. Moškon, V. Šlibar, *Vodnik po zbirkah Pokrajinskega muzeja v Celju*. Celje 1993.
- V. Kolšek, Klavdijski municipij Celeia in zgodovina njegovih raziskav. V: *Celeia antiqua*, Celje 1991, 5-8.
- A. Vogrin, Arheološko najdišče Kreuh. V: *Celeia antiqua*, Celje 1991, 15-51.
- V. Kolšek, Municipium Claudium Celeia. *Celjski zbornik 1982-83*, 165-173.
- L. Bolta, Arheološka bibliografija Celja - Celeiae. *Celjski zbornik 1982-83*, 175-182.
- V. Kolšek, Celje. V: *Arheološka najdišča Slovenije*, Ljubljana 1975, 279-282.
- G. Alföldy, *Noricum*. The Provinces of the Roman Empire 3, London-Boston 1974.
- J. Orožen, *Zgodovina Celja in okolice 1. Od začetka do leta 1848*. Celje 1971.

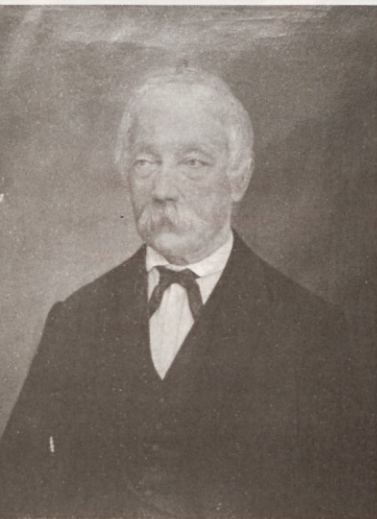
Pogled na zahodni del starega mestnega jedra. Najdišči ležita na dvorišču Knežjega dvora in pred Narodnim domom.

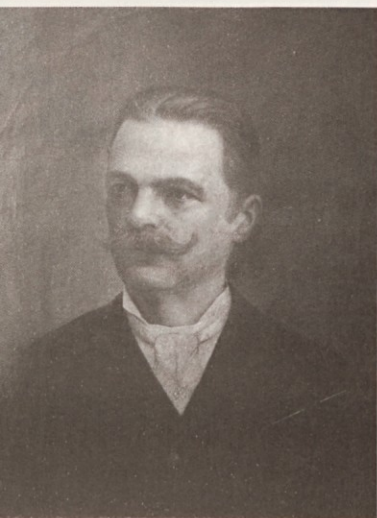
Južni zid svetišča na Trgu Celjskih knezov. Temelj kaže sledove lesenega opaža, zgornji del je bil obložen z marmornimi ploščami.

Tatjana Badovinac

Pokrajinski muzej bogatejši za sliki dveh pomembnih Celjanov

dr. Štefan Kočevar,
A. Fischer, o. Pl.,
79,5 x 63,5 cm, 1885

dr. Josip Serneč,
Ivan Gosar, o. Pl.,
68,5 x 55,5 cm,
okoli leta 1890

Ko smo leta 1995 v Pokrajinskem muzeju Celje pripravljali razstavo Meščanstvo v provinci, smo z obžalovanjem ugotavljali, da nam primanjkuje muzealij, ki bi jih lahko povezali z imeni slavnih in pomembnih Celjanov. Še posebej smo to občutili, ko smo hoteli predstaviti narodno zavedne Slovence, saj razen redkih fotografij gradiva nismo imeli.

Prav v letu, ko je Celje počastilo spomin na 140. obletnico ustanovitve celjske Narodne čitalnice, je muzej dobil ponudbo za odkup portretov dveh mož, ki sta bila kot osrednji osebnosti pomembna za delovanje Narodne čitalnice. Prvi je dr. Štefan Kočevar kot njen predsednik od ustanovitve leta 1862 pa do leta 1877, in drugi, njegov naslednik dr. Josip Serneč, ki je vodil čitalnico do leta 1925.

Dr. Josip Serneč (1844 - 1925) je bil znan in pomemben celjski odvetnik, ki si je vseskozi prizadeval za krepitev slovenskega meščanstva v Celju. Njegovo družbeno in politično delovanje je bilo razvejano. Bil je med ustanovitelji celjske posojilnice (1881), načelnik celjskega okrajnega zastopa (1881 - 1905) in deželnozborski poslanec. Na vseh področjih delovanja je zastopal interese Slovencev. Portret dr. Josipa Serneča je v tehniki olje na platnu okoli leta 1890 naslikal akademski slikar Ivan Gosar.

Portretiranec je upodobljen realistično v doprsnem izrezu in tričetrtinskem desnem profilu. S skoraj fotografsko natančnostjo je naslikano njegovo oblačilo s konca 19. stoletja, veristično pa je upodobljen tudi obraz portretiranca, ki kaže podobo zrelega in odločnega človeka.

Dr. Štefan Kočevar (1808 - 1883) je bil med najpomembnejšimi osebnostmi političnega in narodnega življenja v Celju v 19. stoletju. Po poklicu je bil zdravnik, po duši narodni buditelj. Svojo narodno zavest je pokazal tudi kot član celjskega občinskega odbora. Kot zaveden Slovenec se ni strinjal s poskusi nemške večine, da bi izrinila slovenščino iz celjske glavne šole, zato je leta 1865 iz odbora izstopil.

Portret dr. Štefana Kočevarja je delo profesorja risanja na celjskih šolah A. Fischerja iz leta 1885. Tudi ta portret je naslikan v olju na platnu. Letnica upodobitve nam pove, da je dr. Kočevar naslikan posmrtno, verjetno na podlagi fotografije. Upodobljen je pred nevtralnimi ozadjem, zaradi katerega prihaja realistično natančna in plastično poudarjena obdelava obraza upodobljenca še toliko bolj do izraza.

Portreta sta pridobitev za muzej in Celje; skozi njuni podobi se ohranja spomin na dva velika Celjana, rodoljuba, neizprosna borca za narodne zahteve in osrednji osebnosti posvetne inteligence v drugi polovici 19. in začetku 20. stoletja v Celju.

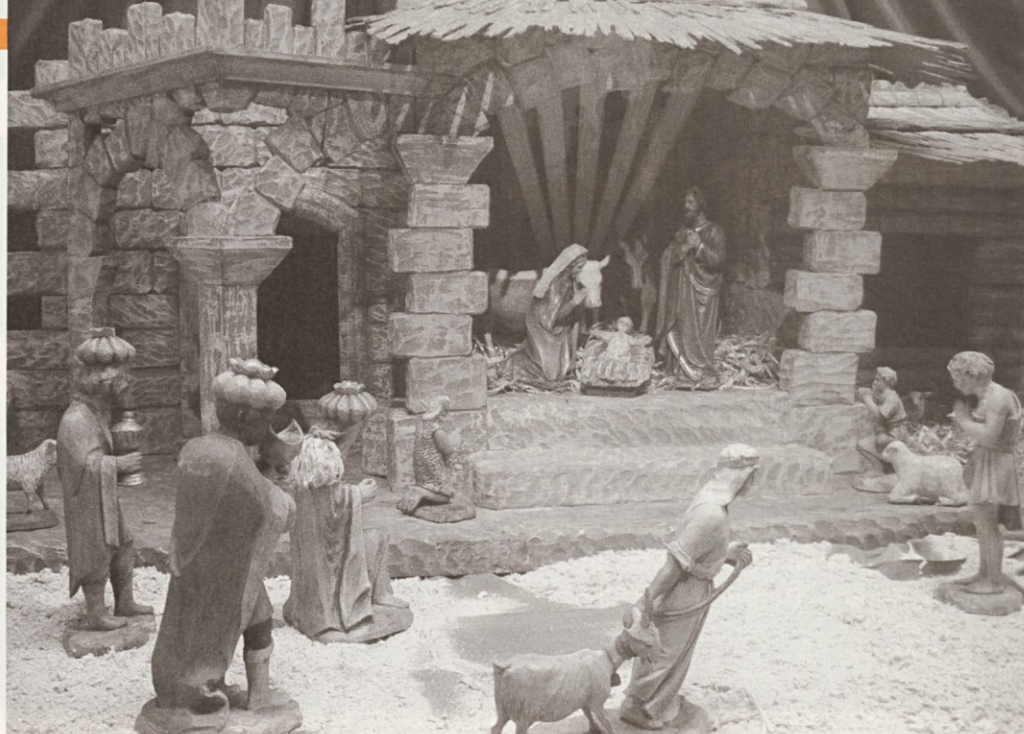
Ostali smo brez Zamorca

Celje je prav v letu, ko je obhajalo 140. obletnico ustanovitve celjske Narodne čitalnice, v nenavadnem slogu (ali pa tudi ne) počastilo spomin na ta dogodek in porušilo krčmo Pri zamorcu, nekdanji hotel Mohr, oziroma Ojstrico. Tako je padla še zadnja od starih celjskih furmanskih gostiln (Branibor bo spremenil vsebino, Kapun - Berger je že dalj časa zaprt).

Matija Golner

Vladimir Šlibar

K razstavi »Jaslice« v Pokrajinskem muzeju v Celju

V Pokrajinskem muzeju Celje je bila od 1. decembra 2002 do 7. januarja letos na ogled razstava z naslovom »Jaslice«.

Prikazovala je jaslice, ki so v božičnem času krasile cerkvi Sv. Danijela in Marijino cerkev v Celju, in nekatere, ki so krasile domove ljudi v naši regiji. Predhodnice jaslic so bile plastične upodobitve prizora Kristusovega rojstva na oltarjih. Najstarejša znana upodobitev na Slovenskem je iz 13. stoletja na pečatu gornjegrajskega benediktinskega samostana. Podoben prizor rojstva poznamo tudi iz oltarja benediktinske cerkve v Gornjem gradu. Narejen je bil leta 1613.

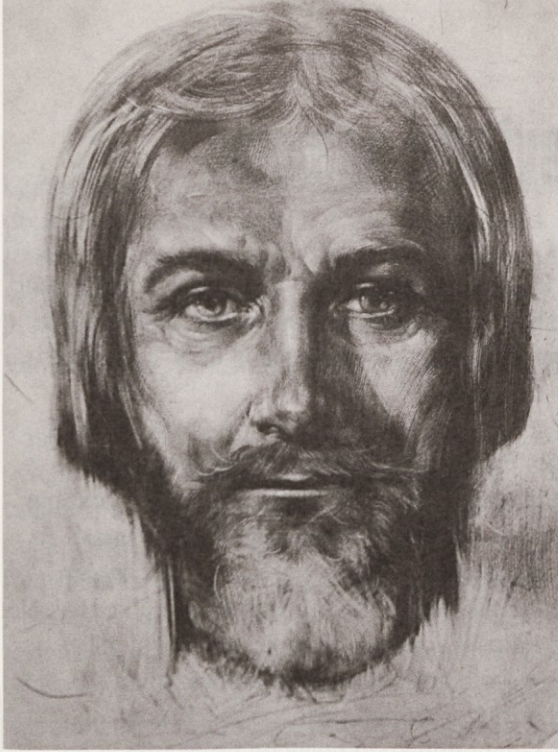
Prve prave jaslice so postavili jezuiti leta 1560 v svojem kolegiju na Portugalskem. Pri drugih redovih jih srečamo šele od 17. stoletja dalje. Jaslice predstavljajo tridimenzionalno podoživljanje Kristusovega rojstva, saj se prizor ponavadi dogaja v panoramsko oblikovani pokrajini z maketo arhitekture in premakljivimi figurami.

Najprej so jaslice postavljali samo v cerkvah, leta 1560 si je prve doma postavljene jaslice omislila vojvodinja Konstanca Piccolomini Aragonska v

Amalfiju. Po letu 1900 so se v meščanskih krogih jaslice pričele umikati božičnemu drevesu ali pa so jih zamenjali tiskani primerki zložljivih jaslic.

Na podeželju pred začetkom 19. stoletja jaslic niso postavljali. Najprej so jih poznali na Gorenjskem, nato se je tradicija počasi širila od zahoda proti vzhodu. Prvotni tip jaslic, ki so ga poznali na podeželju, je bil narejen na trikotni deski in postavljen v bohkov kot. Na vrhu je vedno Betlehem, pod njim pa hlevček. Oblika figuric določa, kakšen je hribček. Različno je bilo tudi število figur, saj so ljudje poleg osnovnih, to je Jezuščka v jasliah, Marije, Jožefa in treh kraljev, upodabljali različne osebe iz vsakdanjega življenja, na primer: pastirje, krošnjarje, lovca, peka in podobno.

Hitro so se uveljavile tudi papirnate figurice, saj so bile lažje postavljive, ker so jim na zadnji strani preprosto prilepili trščico in jo zasadili v mah. Razvoj teh figuric je zmotila industrija, ki je pričela izdelovati figurice iz sadre in zato so se jaslice pričele seliti na drug prostor. Tako smo dobili namizni tip jaslic, ki poleg malo vrednih kupljenih figur poznajo tudi različne tehnične efekte. Ti efekti naj bi pritegnili pozornost. S tem so jaslice zašle v slepo ulico, saj ne izražajo več osnovne ideje, zakaj so pravzaprav nastale.

Rudolf Španzl / Ulrik II. Celjski / svinčnik

Nova študija o grofih Celjskih na knjižnih policah

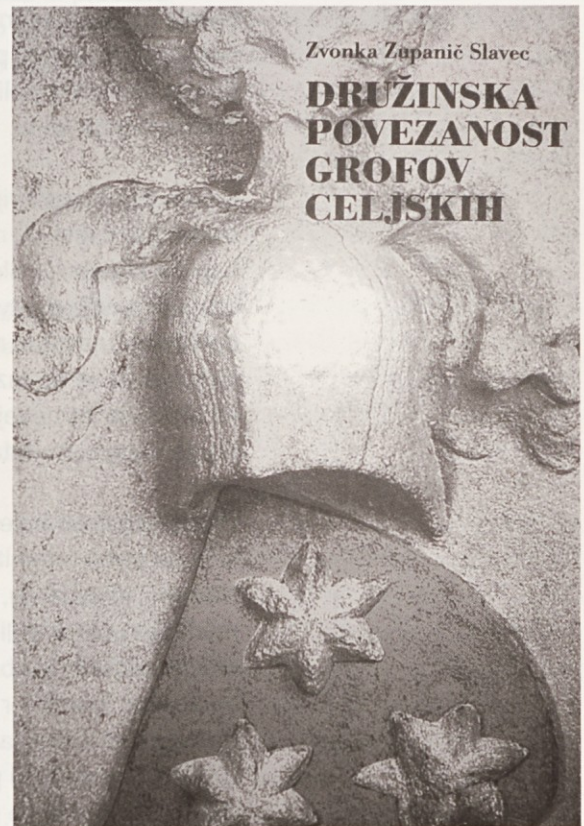
Rolanda Fugger
Germadnik

DRUŽINSKA POVEZANOST GROFOV CELJSKIH

Avtorica: Zvonka Zupanič Slavec, dr. med.

Založnika: ZRC SAZU, Znanstveno društvo za
zgodovino zdravstvene kulture
Ljubljana 2002

Na dolgo knjižno polico del, ki se posredno ali neposredno dotikajo zgodovine in usode Celjskih, lahko od letošnje jeseni postavimo novost: študijo dr. Zvonke Zupanič Slavec z naslovom Družinska povezanost grofov Celjskih. Če so dosedanje zgodovinske raziskave temeljile na pisnih virih, so izvor tokratne študije materialni preostanki - lobanje iz družinske grobnice v Marijini cerkvi v Celju. Gre za popolnoma nov pristop v slovenskem zgodovinopisju in prvo študijo v slovenskem medicinskem prostoru, ki se postavlja ob bok podobnim sodobnim analizam v svetu. Po vseh številnih interpretacijah grofov Celjskih - političnih, zgodovinskih in literarnih - pomeni branje pričujoče razprave pravo osvežitev. Izsledki dr. Slavčeve so rezultat različnih naravoslovnih metod, kjer pristranosti ni mesta. 18 lobanj je indentificiranih in sorodstveno povezanih v družine. Dr. Zvonka Zupanič Slavec je segla še dlje: na podlagi primerjav zgodovinskih, rodoslovnih in identifikacijskih rezultatov je večini lobanj pripisala identiteto. Tako se danes obiskovalec Pokrajinskega muzeja Celje ne sooči z lobanjami grofov Celjskih, pač pa s poimenovanimi posamezniki iz te še danes karizmatične družine.

Janko Germadnik

Celje in njegov zgodovinski spomin

Obdobje celjske zgodovine med dvema kataklizmama (1. in 2. svetovno vojno) je med najbolj razgibanimi v nedavno minulem stoletju. Razpad Avstro-Ogrske monarhije in ustanovitev Kraljevine SHS pomeni prelomnico, ki se je dotaknila vseh segmentov javnega in tudi zasebnega življenja.

dr. Juro Hrašovec,
prvi slovenski župan v
Celju.

Nova država na naših tleh sicer ni menjala družbenega koncepta zasebne lastnine (kapitalizma), je pa zaradi menjave političnih elit (Slovenci - Nemci) temeljito posegla tudi v lastniška razmerja. Z vstopom v južnoslovansko državno tvorbo se je vsaj v prvih letih izpolnil dolgoletni slovenski nacionalni sen, vendar se je z naraščajočim srbskim centralizmom in zlasti s šestojanuarsko diktaturo (1929) tudi kmalu končal. Na območju duhovne sfere smo iz evropsko-katoliškega mentalnega vzorca vstopili v balkansko-pravoslavnega. Država, ki so jo pretresala naraščajoča socialna in nacionalna vprašanja, je bila odličen substrat za razmah političnega oziroma strankarskega življenja vseh vrst in barv. Gospodarsko in politično preživetje je od vladajočih elit zahtevalo neverjetno prožnost, ki jo včasih na humoren, še večkrat pa na sarkastičen način označujejo takratni strankarsko zelo profilirani časopisi (Nova doba, Naprej, Naša vas, Republikanec, Celjske novice, Jugoslovenska misel, Borba, Deutsche Wacht, celjska priloga Marburger Zeitung itd.). Zanimivo in provokativno branje so, vendar jim ne kaže nasedati. Šele tehten zgodovinski pristop, ki učinke posameznih dejanj pokaže v daljši časovni perspektivi, zmore stehitati vlogo in težo posameznikov v politično-gospodarskem »povrevanju« tega našega prvega "balkanskega kotla.

Kraljevina Jugoslavija zaradi nerazrešenih vprašanj v svetovnem merilu in eksplozivne mešanice notranjih nasprotij seveda ni mogla imeti dolgega življenja. Druga svetovna vojna z okupacijo Slovincem za spremembo od prve ni pomenila le prehoda v drugačno državno tvorbo ter lažje ali težje prestrukturiranje družbenih elit, ampak ogrožanje temeljne nacionalne substance in dobesedno razdejanje nekega načina življenja, ki se do faze razvitega kapitalizma niti oblikovati ni utegnilo. Zgodovinsko nihalo se je za nekaj let postavilo v tako skrajno lego, da ga je zmogla uravnovesiti le druga skrajnost - totalnost komunizma.

Predstavljati omenjeni zadnji dve skrajni obdobji seveda ni namen pričujoče razstave, ju je pa treba omeniti, da bi razumeli naše Celje in njegov zgodovinski spomin. Namreč, kljub temu, da so posamezni dogodki med obema vojnama spodobno medijsko pokriti, velikokrat zazija praznina, če hočemo poseči v globino posameznih znanih celjskih osebnosti - v tem primeru županov. V knjižničnih, arhivskih in muzejskih fondih ter v časopisju sicer srečujemo fragmente iz njihovega dela, veliko redkeje tudi življenja, njihovo celostno človeško podobo pa zmore obuditi le družinsko izročilo. Na tej točki pa se praktično in v živo srečamo z velikokrat izrečeno trditvijo, da Celje premore le še malo starih meščanskih družin, še manj pa takih, ki s podatki ali celo z dokumenti ohranjajo svoj zgodovinski spomin. Primarni sovražnik tega medvojnega spomina je čas.

Ljudje, ki se medvojnega časa kakovostno spomnijo, so morali biti takrat že oblikovane osebnosti in jih je že zaradi visoke starosti zelo malo. Drugi razlog pa je nastop dveh zaporednih totalitarnih obdobj, od katerih nobeno ni bilo naklonjeno ohranjanju drugačnega zgodovinskega spomina. Arhivsko gradivo iz let 1918-1941 je le fragmentarno, povojno časopisje pa starim politikom ali županom le slučajno nameni kakšen bežen jubilejni zapis oziroma nekrolog.

Zasledovanje osebnih in delovnih preteklosti celjskih in okoliških županov je bilo včasih le stvar pregleda in izbora, zlasti če je šlo za bogate in celo urejene osebene zapuščine (župana Hrašovec in Glinšek) ali priznane ustvarjalce (gerent Andrejka kot pisec ali župan Mihelčič kot skladatelj). Pri nekaterih so z osnovnimi podatki ali celo fotomaterialom pomagali potomci in sorodniki (župani Goričan, Kukovec in Fazarinc). Pri ostalih pa je bilo pridobivanje podatkov stvar svetovane iskalne strategije, rodoslovno-poizvedovalnih metod, velikokrat pa tudi naključja. Razstava na to temo nikakor ne zaključuje zbiranja podatkov o celjskih županih in gerentih, ampak ga le popularizira in odpira, saj je znano dejstvo, da raziskovalec najboljše tovrstne podatke ali svetovalce sreča spotoma, ob proučevanju sorodnih ali sočasnih tem. Razstava nima niti časa niti prostora, da bi vrednotila delo posameznih županov in gerentov. Z razpoložljivimi podatki skuša le orisati njihovo osebno in delovno biografijo, spremni fotografski material iz obdobj posameznih županskih funkcij pa naj bi izpostavil najvidnejše dogodke, ki so njihovo delo v takratnem času in prostoru spremljali. Pri tem zasledujemo dva cilja: zbrati čim več podatkov o teh znanih osebnostih iz mestne in okoliške zgodovine, hkrati pa popularizirati naš domoznanski fond.

Celjski gerenti in župani med letoma 1918 in 1941

CELJE - MESTO : GERENTI

MIROSLAV (FRIDERIK) LUKAN (1875 - 1939), gerent od 6. 11. 1918 do 9. 4. 1919

RUDOLF ANDREJKA (1880 - 1948), gerent od 9. 4. 1919 do sredine maja 1919

LEOPOLD ŽUŽEK (1877 - 1927), gerent od maja 1919 - 9. 7. 1921

CELJE - MESTO : ŽUPANA

JURO HRAŠOVEC (1858 - 1957), župan od 1921 do 1927

ALOJZ GORIČAN (1888 - 1968), župan od 1927 do 1935

CELJE - OKOLICA : ŽUPANI

ANTON FAZARINC (1864 - 1937), župan od 1911 do 1921

VALENTIN HRASTNIK, župan od 1921 do 1924

IVAN GLINŠEK (1878 - 1962), župan od 1924 do 1927

ALOJZ MIHELČIČ (1880 - 1975), župan od 1927 do 1931

VINKO KUKOVEC (1870 - 1939), župan od 1931 do 1935

VELIKO CELJE : ŽUPANA

ALOJZ MIHELČIČ (1880 - 1975), župan od 1935 do 1939

ALOJZ VORŠIČ (1888 - ?), župan od 1939 do 1941

Branko Goropevšek

Nekaj zanimivosti o celjskem turizmu iz časa med obema svetovnima vojnama

Turizem je bil na Celjskem vseskozi zelo čislana gospodarska panoga. Kako tudi ne, saj je glavni pogoj za razvoj "tujskega prometa" dala mati narava sama. Celje, ki je v času med obema vojnama še veljalo za prijetno turistično mesto, s kopališčem ob Savinji ter zanimivimi naravnimi in kulturnimi znamenitostmi, je bilo obkroženo s tako imenitnimi zdraviliškimi kraji kot so Dobrna, Rogaška Slatina, Laško in Rimske Toplice, za planinarjenje prijaznimi vzpetinami, ki so v nekoliko oddaljenih Savinjskih Alpah nudile tudi pravo in med številnimi Celjani priljubljeno planinarjenje. Le malo katero območje v Sloveniji je po naravnih danostih in različnosti kulturne krajine takšen svet v malem, kot ga ponuja celjska pokrajina.

Tega se je zavedala tudi takratna oblast. Uprava Dravske banovine je imela celo svoj odsek za turizem, ki je pospeševal razvoj panoge in izdajal uredbe v zvezi z njim. Ministrstvo za trgovino in industrijo je leta 1936 izdalo celo uredbo o turizmu. Po tej uredbi je lahko minister kraje, ki so zadostili ostrim kriterijem, proglasil za turistične. Te so razvrstili v tri skupine. S Celjskega so bili v prvo skupino (klimatski planinski kraji) uvrščeni Gornji Grad, Logarska dolina, Solčava, Ljubno in Luče, v drugo skupino (zdravilišča) Laško, Rimske Toplice, Rogaška Slatina in Topolšica in v tretjo skupino (turistični kraji) Celje, Mozirje in Vitanje. Turistični kraji so uživali vrsto davčnih in drugih olajšav (npr.: obiskovalci so imeli popuste na državnih železnicah ...).

Za uspešen razvoj turizma so morale skrbeti tudi občine same, predvsem njihovi turistični odbori. V Celju je za pospeševanje turizma skrbelo Olepševalno in tujsko-prometno društvo. Vseskozi aktivno društvo je v prostorih Prve hrvaške štedionice nasproti kolodvora že leta 1926 odprlo prvo Tujsko-prometno pisarno (Tourist office). To so leta 1929 preselili v paviljon, ki so ga po načrtu arhitekta Vladimirja Šubica zgradili med železniško postajo in Celjskim domom. Pisarna, ki se je skupaj z mariborsko Tujsko-prometno zvezo leta 1932 vključila v uradno jugoslovansko potovalno agencijo Putnik, je turistom nudila

najrazličnejše informacije, propagandni material, prodajala vozovnice in menjala denar. Celje je v tem času imelo vrsto dobrih hotelov, kjer je bilo skupno okrog 280 postelj. Po udobnosti sta prednjačila hotela Union in Evropa, mnogi med njimi (oba prej omenjena hotela, Pošta, in hotel Skoberne) pa so imeli že tudi za takratne čase potrebno novost, garažno hišo za osebne avtomobile.

Podobno je bilo v ostalih turističnih krajih. K razvoju turizma je veliko prispevalo tudi Slovensko planinsko društvo oziroma njegove podružnice. Z ureditvijo poti in markiranjem, gradnjo planinskih koč in izobraževanjem vodnikov je omogočalo "letoviščarjem" v dolini, da so lahko uživali tudi višinski zrak in sonce. Tako je na Celjskem v tem času obstajala vrsta planinskih domov, ki so obiskovalcem ponujali okrepčila in tudi prenočišča.

Pomembno vlogo pri razvoju turizma pa je v tridesetih letih prevzemal tudi razvijajoči se zimski turizem. Smučanje in sankanje je postajalo izredno priljubljeno, saj so se na okoliških hribih, ki so bili za to zvrst športa zelo prikladni, v zimskih mesecih odvijala številna smučarska tekmovanja. Pod Tovstom, na Celjski koči, mozirskih planinah in na Okrešlju je bila vrsta državnih in banovinskih prvenstev v slalomu, v celjskem mestnem parku so prirejali tekmovanja v tekih, v bližnjih Liscah pa so s skoki na petdesetmetrski skakalnici tekmovalci kazali pogum navdušenim obiskovalcem, ki so prihajali od vsepovsod. Februarja 1941 je celjski Smučarski klub organiziral prvi izlet slovenskih smučarjev. Tako so na Celjski koči priredili slalom za "seniorje, mladino in dame", v Zagradu so pripravili tekmovanje v smučarskih tekih na 3, 5 in 8 km, v Liscah pa smučarske skoke. Celjska Nova doba je poročala o rekordnem obisku Celja. Celjska koča, ki so jo leta 1935 povečali tudi z denarjem iz občinskega proračuna, in kjer je v letih pred vojno nastajal pravi (celjski) zimsko-športni center, je bila daleč premajhna za vse tiste, ki so se v njej želeli osvežiti in okrepčati.

Tribuna TDC

Namen Tribune Turističnega društva Celje je spodbuditi Vas, naši bralci, da nam pišete in nas opozarjate na neurejeno okolje, propadajoče objekte in na neodgovorno ravnanje z okoljem in inventarjem, ki je naša skupna last. Prepričani smo, da je na tem področju potrebno še marsikaj postoriti. Za pokušino pa dva primera: prvi s Starega gradu, drugi pa z Glavnega trga.

Matija Golner

Stari grad: »Hermanova« krčma že dalj časa sameva. Pogled na njeno okolico, ki se je ponujal neko sobotno popoldne, ni ravno tisti, ki bi privlačil turiste.

Glavni trg: Res je, da je poleti prijetno posedati po celjskih trgih in se sredi mestnega vrveža osvežiti s hladnim napitkom. Ves ostali del leta (8 mesecev) pa je Glavni trg zanemarjen in kaže podobo začasnega odlagališča (neprimernih) betonskih korit s posušanim rastlinjem, ogromnih senčil (ki so pritrjena v tla in niso začasnega značaja), pa še bi lahko naštevali. Mimogrede zakaj je gostinska ponudba na prostem skrčena samo na poletje?

E-mail Janeza Grdovida

Spoštovani gospod urednik!

Prav vesel sem bil vašega povabila k pisanju prispevka za to številko Lepega mesta. Sicer se zadnjič nisem kaj prida razpisal o težavah našega lepega Celja, da se za prvič ne bi komu zameril. Pa ni imelo nobenega učinka, saj pravite, gospod urednik, da niste prejeli prav nobenega odziva niti na moje bodičke niti na nekatere predloge. Tako še naprej ostaja neuslišana zahteva po zadostni zalogi prospektov o Celju v različnih tujih jezikih ter nujnost izdaje tega prospekta v italijanskem in - ne bi škodilo - tudi v hrvaškem jeziku. Dobrodošla bi bila tudi brezplačna zloženka o rodbini Celjskih knezov. Namreč, prepogosto se dogaja, da se Celje in njegove organizacije predstavljajo kje v tujini, pa našega mesta ne morejo predstaviti v pisni in slikovni podobi. Tako že nekaj časa odmeva v prazno prošnja našega turističnega sodelavca, ki potrebuje kar 300 celjskih prospektov v angleškem jeziku za kratko predstavitev na Škotskem. Pa jih bo težko dobil, ker je zaloga pošla že pred več meseci. Potem vam tudi ne bom posebej opisoval zaprepadenih izrazov na obrazih turističnih delavcev, ko je prosil še za kakšen predstavitveni video posnetek celjskih znamenitosti in lepot. Zgodba nazorno pokaže, v kakšnem stanju sta celjski turizem in njegova promocija. Prav tako Celje še vedno nima - kljub vsakoletnim razpisom - tipičnega celjskega spominka, kaj šele, da bi imel izdelano celostno turistično podobo, turistični proizvod ali program. Tako je to, kadar profesionalna turistična organizacija večino občinskih proračunskih sredstev namenjenih za turizem (ki jih je premalo, predvidevam, tako kot na vseh področjih) porabi za promocijo in izvedbo lastne produkcije, kot so npr. poroke ali prireditve, različne promocije ostalih turističnih subjektov v občini pa ob tem ostanejo velikokrat prepuščene svoji lastni iznajdljivosti.

Sicer pa se na sedežu profesionalcev za celjski turizem trenutno obetajo kadrovske spremembe v vrhu. Sedanjega v.d. direktorja bo zamenjal novi. Gospodu v.d. se ob odhodu na boljše delovno mesto tudi jaz zahvaljujem za njegov doprinos k razvoju celjskega turizma in za vso tiho potrpežljivost, ki jo je izkazoval ob "stalnih podtikanjih in nagajanjih" turističnega društva, katerega član je tudi sam. Sicer pa upam, da se bodo tudi na celjskem Zavodu za

turizem nekoč stvari postavile ne svoje mesto in tisti v.d. pred imenom direktorja ne bo več potreben, kajti nujno je, da so pri izbiri vodilnega moža (ali ženske) prioritete lastnosti strokovna usposobljenost, profesionalnost in izkušnje.

Dotakniti pa se moram še ene zadeve - Knežjega dvora, spomenika državnega pomena (razglašen z odlokom v UL RS, št. 81/99 str. 12534 - 12535), ki še stoji, v Celju, zraven občinske stavbe, vendar je v zelo neuglednem stanju. Vem, gospod urednik, da vi to veste in vam te besede tudi niso namenjene, vendar pa sem prepričan, da je marsikdo s tem dobil novo informacijo. V tujini s takimi palačami gradijo svojo prepoznavnost, jih uporabljajo v protokolarne namene, v njih razstavljajo dragocenosti, to je svojo kulturno dediščino, ki dokazuje, od kod so in kdo so. Pri nas v Celju pa se vsi nekako obračajo stran od teh zapuščenih zidov, namerno ne prepoznavajo bisera in s tem bistva Celja, ki so nam ga tako davno nazaj podarili mogočni Celjski grofje. Bomo pa Celjani dobili novo rokometno dvorano, ki bo večja in modernejša od sedanje na sejmišču. Tudi prav, saj rad navijam za naše rokometnaše. Objekt, ki bo zgrajen za pridobitev ključnih tekem evropskega rokometnega prvenstva, kasneje pa bo namenjen uporabi rokometnega kluba z močnim sponzorjem, bo zgrajen z denarjem iz občinskega in državnega proračuna, torej iz žepa davkoplačevalcev.

To samo dokazuje, da bi naši svetniki in svetnice lahko našli vir financiranja tudi za obnovo Knežjega dvora, če bi to hoteli. Tako pa svojo neučinkovitost skrivajo za izgovori, kot je na primer ta, da nimamo primerne vsebine za tak projekt.

Kompleks Starega gradu je z delno rekonstruiranim obrambnim stolpičem bogatejši še za eno razgledno točko proti Grmadi. Upam, da bo kmalu v funkciji tudi Pelikanov stolp.

In še predlog: če že ravno mora biti Stari grad v praznični preobleki, potem naj bo osvetljen svetlobnimi trakovi ali pa z barvno svetlobo. Nikakor pa ne oboje hkrati.

Do naslednjič, vaš vdani, Janez Grdovid

PLAKATI VELIKEGA FORMATA*

*oglasne površine
v Celju in okolici

premena

premena
oglaševalska agencija
Linhartova 18, Celje
tel.: 03 492 44 30
e-mail: info@premena.si

Naši pokrovitelji

hotel evropa celje

SLOVENIJA

biromarket d.o.o.
Podjetje za prodajo in servisiranje biro opreme

MATI JAGOLNER
S.P./ARHITEKT/LAVA
007/3000
ARHITEKT
CELJE MATIJA
007/3000

TURISTIČNO/DRUŠTVO/CELJE
USTANOVLJENO
1871

Informacije o prireditvah
In prodaja vstopnic:

Turistično društvo Celje
Krekov trg 4, 3000 Celje

tel: 03 492 6920

fax: 03 492 6921

e-mail: turist.celje@siol.net

http: www.td-celje.si

Celje - skladišče

D-Per

400/2002

5000013586.2

COBISS e

LEPO MESTO®
glasilo Turističnega društva Celje

Zlata vrtnica

32.

Valčkov večer

Narodni dom Celje,
8. marec 2003 ob 20. uri

Srednjeveški dan, Stari grad Celje
sobota, 30. avgust 2003